

Harjavallan kaupunki
harjavallan.kaupunki@harjavalta.fi
jari.prehti@harjavalta.fi

Viite Lausuntopyyntö 27.12.2024

Aihe Harjavalta, Kissakujan sähköaseman asemakaavan muutos, luonnos

Satakunnan Museolta on pyydetty lausuntoa koskien asemakaavamuutosta, jolla mahdollistetaan Fingrid Oy:n uuden noin 400 k-m² sähköaseman toteutus Harjavallan ja Nakkilan rajalla sijaitsevan Kissakujan varrelle. Kaavaselostuksen mukaan rakennettavalle sähköasemalle tulee valtakunnan verkosta 110 kV voimajohtolinjat ja siltä tulee lähtemään yksityisyhtiönsiin niiden omat 110 kV voimalinjat. Kaava-alueen pinta-ala on noin 1,44 ha.

Kaava-alue sijaitsee Harjavallassa Kokemäenjoen eteläpuolisella taajama-alueella, Nakkilan kunnan rajalla. Metsäistä aluetta rajaavat Tampere-Pori-rautatie ja Nakkilan kunnan rajalla oleva Kissakuja. Alueella on voimassa asemakaava vuodelta 2005, jossa suunnittelualue on osoitettu suojaviheralueeksi (EV). Metsäalueelle on tarkoitus laatia asemakaavan muutos, jossa osoitetaan sähköasemaa varten energiahuollon aluetta (EN). Alueella, jota hakemus koskee, ei ole voimassa olevaa oikeusvaikutteista yleiskaavaa. Alueella on tekeillä Harjavallan yritysalueiden osayleiskaava, jossa alue on osoitettu energiahuollon alueeksi.

Suunnittelualue rajautuu valtakunnallisesti merkittävään maisema-alueeseen *Kokemäenjoen kulttuurimaisemat* (VAMA 2021, hyväksytty valtioneuvoston päätöksellä 18.11.2021). Maisema-alue on osoitettu Satakunnan vaihemaakuntakaavassa 2 (2019) merkinnällä vma-e. Satakunnan vaihemaakuntakaavassa aluetta koskee suunnittelumääräys: *Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen kokonaisuus, erityispiirteet ja ominaisluonne siten, että edistetään niihin liittyvien arvojen säilymistä ja kehittämistä mukaan lukien avoimet viljelyalueet. Kaikista aluetta tai kohdetta koskevista suunnitelmista ja hankkeista, jotka oleellisesti muuttavat vallitsevia olosuhteita, tulee museoviranomaiselle varata mahdollisuus lausunnon antamiseen. Kohteen ja siihen olennaisesti kuuluvan lähiympäristön suunnittelussa on otettava huomioon kohteen kulttuuri-, maisema-, luonto- ja ympäristöarvot sekä huolehdittava, ettei toimenpiteillä ja hankkeilla vaaranneta tai heikennetä edellä mainittujen arvojen säilymistä.*

Kaavaselostuksen mukaan Fingridillä on tarve sovittaa Kissakujan sähköaseman rakentaminen samanaikaiseksi Harjavallan voimalaitoksen uuden sähköaseman rakentamisen kanssa kesällä 2024, joten rakentamisen edellyttämää luvitusta on tarve nopeuttaa poikkeamisluvalla.

Satakunnan Museo on osallistunut 22.3.2022 alueen sähkönsiirron muutoksiin liittyvään viranomaisneuvotteluun. Tässä yhteydessä museo on todennut, että rakennetun kulttuuriympäristön ja maiseman osalta riittää ympäristöselvitys lähtötiedoiksi. Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta museo totesi, että alueella ei ole tarvetta arkeologisen selvityksen tekemiseen.

Sähköasemaan liittyvästä kaavahankkeesta sekä aseman poikkeamislupahakemuksesta järjestettiin työneuvottelu 25.1.2024, johon myös Satakunnan Museo osallistui. Neuvottelussa museo nosti esille peltoaukean laidalle sijoittuvan rakennuspaikan ja hankkeen vaikutusten ongelmallisuuden suhteessa valtakunnallisesti merkittävään maisema-alueeseen. Neuvotteluissa nousi myös esiin, että asian käsittely poikkeusluvalla on hankalaa sekä osayleiskaavan että asemakaavan käsittelyn ollessa vasta alkuvaiheessa. Satakunnan Museo totesi poikkeamislupaa koskevassa lausunnossaan 7.2.2024, että rakennuksen sijoittuminen suunnittelualueelle sekä suojaavan puuston sekä kasvillisuuden säilyttäminen sekä tarvittaessa istuttaminen suhteessa valtakunnallisesti merkittävään maisema-alueeseen on tutkittava perusteellisesti ennen toteutusta. Lisäksi toteutettavan rakennuksen ulkoasulla, kuten pintamateriaalilla sekä värityksellä tulee olemaan huomattava merkitys siihen, miten rakennus asettuu maisemaan. Myös sähköaseman liittymisellä voimajohtoverkkoon tulee olemaan maisemallisia vaikutuksia.

Satakunnan Museo sai vasta poikkeamislupaa koskevan lausunnon jälkeen 12.2.2024 tietoonsa, että suunnittelualueella sekä sen ympäristössä on toteutettu *Harjavallan-Nakkilan sähkönsiirtojärjestelyjen ympäristöselvitys* (AFRY, 1.2.2023).

Satakunnan Museon kannanotto kaavaluonnokseen

Satakunnan Museo huomauttaa, että alueella 2023 toteutettua ympäristöselvitystä ei ole toimitettu kaava-aineiston liitteenä, eikä aikaisemman poikkeamislupahakemuksen yhteydessä. Vaikka selvitys koskee alueen sähkönsiirtoa, on sähkönsiirron järjestämisellä kuitenkin huomattava merkitys

arvioitaessa hankkeen kokonaisvaikutuksia. Museo sai selvityksen haltuunsa vasta 12.2.2024, joten sen perusteelliseen tutkimiseen ei jäänyt aikaa.

Ympäristöselvityksessä vaikuttaisi olevan käsitelty melko kattavasti hankkeen vaikutusalueella sijaitsevia rakennettuja kulttuuriympäristöjä, maisema-alueita sekä toteutettuja selvityksiä.

Selvitys käsittelee hankkeeseen liittyvää sähkönsiirtoa, jonka vaikutuksista maisemaan ja kulttuuriympäristöön mainitaan mm. seuraavaa: *Nykyinen voimajohto ylittää pellon noin 450 metrin matkalla kaakko-luodesuuntaisesti. Suunniteltu uusi Kissakuja–Ulvila-voimajohto sijoittuisi maisema-alueelle yhtä pitkän matkan, mutta ylittäisi pellon etelä-pohjoissuuntaisesti. Pylväspaikka siirtyy, mutta pylvästyppi ja pylväskorkeus ovat samat kuin nykyisellä pylväällä. Lisäksi uusi Rauma–Kissakuja-voimajohto sijoittuisi noin 100 metrin matkalla pellon eteläkulmaan ja pellon eteläpuolelle Kissakujan varteen tulisi kaksi uutta voimajohtopylvästä ja sähköasema. Maisema muuttuu paikallisesti, mutta muutos nykytilanteeseen verrattuna on vähäinen ja näkyy lähinnä vain Kissakujalle ja Kujanpäantielle. Muutos kohdistuu vain hyvin pieneen osaan valtakunnallisesti arvokasta maisema-alueetta ja tapahtuu aivan sen reunalla. Alueen maisemallinen arvo ei heikkene. [...]* Hankkeen haitallisia vaikutuksia maisemaan voidaan lieventää pitämällä työalueet mahdollisimman kapeina niissä kohdissa, joissa on tarpeen raivata puustoa, sekä maisemoimalla työalueet rakennusvaiheen jälkeen. Uutta sähköasemaa varten tarvittavaa puuston poistamista tai kookkaan rakennuksen maisemallisia vaikutuksia ei selvityksessä käsitellä. Satakunnan Museo näkee, että koska suunnittelualue rajautuu valtakunnallisesti merkittävään maisema-alueeseen, tulee hankkeen vaikutusten osalta kaavaselostusta vielä täydentää myös havainnemateriaalilla ja kiinnittää huomiota myös uuden sähköaseman sekä voimajohtolinjojen aiheuttamiin yhteisvaikutuksiin.

Uuden sähköaseman tarkempi rakennusala, rakennuskorkeus sekä materiaalit on syytä määrittää kaavamääräyksissä. Maisemallisten vaikutusten minimoimiseksi kaavamääräyksissä tulee olla maininta istutuksista sellaisille alueille, jotka ovat teknisesti mahdollisia toteuttaa.

Satakunnan Museo

Museonjohtaja Johanna Jakomaa

Tutkija Olli Joukio

Tiedoksi

Varsinais-Suomen ELY-keskus/kirjaamo, Päivi Valkama,
Satakuntaliitto/kirjaamo, Susanna Roslöf, Daniel Nagy
Museovirasto/kirjaamo

Tämä asiakirja on hyväksytty sähköisesti Porin kaupungin asianhallintajärjestelmässä